

DOI 10.36074/logos-06.06.2025.098

ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ДІЛОВА УКРАЇНСЬКА МОВА»

Мунтян Олександр Олександрович¹

1. канд. філол. наук, доцент кафедри філології та перекладу

Київський національний університет технологій та дизайну, УКРАЇНА

ORCID ID: 0000-0002-7004-0249

Контроль знань здобувачів вищої освіти під час вивчення курсу «Ділова українська мова» є багатограним процесом, спрямованим на оцінювання рівня засвоєння теоретичних знань, формування практичних навичок і розвиток професійних компетентностей, необхідних для ефективної комунікації в діловому середовищі [1]. Цей процес відіграє ключову роль у забезпеченні якості підготовки фахівців, здатних застосовувати норми ділового мовлення в різноманітних професійних контекстах. Система контролю охоплює різні види та форми оцінювання, які забезпечують комплексний підхід до перевірки знань, умінь і навичок, сприяють формуванню критичного мислення, саморефлексії та співпраці. Спробуємо детально розглянути основні види контролю (поточний, модульний, підсумковий, самоконтроль і взаємоконтроль), їх методологічні основи, особливості застосування в контексті дисципліни «Ділова українська мова» та конкретні приклади, які ілюструють їх практичну реалізацію. Особливу увагу маємо приділити інтеграції сучасних освітніх технологій і міждисциплінарного підходу, що відповідає актуальним вимогам до професійної підготовки.

Поточний контроль є фундаментальним елементом навчального процесу, який забезпечує систематичне оцінювання прогресу студентів упродовж семестру. Його основна мета – своєчасне виявлення прогалин у знаннях, надання зворотного зв'язку та корекція навчальної траєкторії. Формами поточного контролю можуть бути усні опитування, письмові завдання, тестування, практичні вправи, аналіз кейсів і симуляційні завдання. Усне опитування може передбачати моделювання ділової комунікації, наприклад, підготовку й презентацію усного повідомлення на тему «Етика

SEZIONE 24.

PEDAGOGIA ED EDUCAZIONE

ділового спілкування», де студенти демонструють володіння професійною лексикою, риторичними прийомами та нормами ділового етикету. Письмові завдання включають складання документів, таких як лист-запит, лист-відповідь, комерційна пропозиція чи автобіографія, що дозволяє оцінити знання структури документів, стилістичних особливостей і мовної коректності. Наприклад, студенту може бути запропоновано скласти лист-пропозицію про співпрацю, який оцінюватиметься за критеріями логічної структури, чіткості викладу та відповідності діловому стилю. Тестування, проведене за допомогою цифрових платформ, таких як Moodle чи Google Forms, може включати завдання на вибір правильного варіанту слововживання (наприклад, розрізнення термінів «контракт» і «договір»), редагування текстів із орфографічними, пунктуаційними чи стилістичними помилками або заповнення пропусків у ділових текстах. Практичні вправи, як-от підготовка пресрелізу про запуск нового продукту чи анотації до ділового проєкту, дають змогу оцінити вміння студентів адаптувати мовні засоби до цільової аудиторії. Аналіз кейсів, наприклад, виправлення помилок у реальному протоколі зборів чи діловому листі, сприяє розвитку аналітичного мислення та поглибленому розумінню мовних норм. Симуляційні завдання, такі як рольова гра «Ділові переговори», дозволяють оцінити комунікативні навички студентів у реальних умовах, зокрема їхню здатність використовувати аргументацію та професійну лексику.

Модульний контроль спрямований на оцінювання засвоєння окремих тематичних блоків курсу, що забезпечує перевірку системності знань і вмінь після завершення певного етапу навчання. Цей вид контролю інтегрує різноманітні форми оцінювання, включаючи комплексні письмові роботи, проєктні завдання, тестові випробування, симуляційні вправи та міждисциплінарні завдання. Наприклад, комплексна письмова робота може передбачати створення пакета документів для уявної компанії, як-от наказу про призначення, протоколу зборів, листа-пропозиції чи інформаційного меморандуму, що оцінюється за критеріями структури, стилістичної відповідності, логіки викладу та мовної коректності. Проєктне завдання може включати розробку корпоративного стилю комунікації, наприклад, підготовку презентації для ділового заходу чи створення інформаційного бюлетеня для внутрішнього використання в компанії, що дозволяє оцінити вміння студентів працювати з інформацією, адаптувати її до цільової аудиторії та використовувати сучасні цифрові інструменти, такі як Canva чи PowerPoint [2]. Тестові завдання модульного контролю можуть охоплювати аналіз текстів із помилками (наприклад, виявлення невідповідностей у стилі чи структурі документа), вибір правильних мовних конструкцій або переклад професійних

термінів із української на іноземну мову чи навпаки. Симуляційні вправи, як-от організація уявної ділової наради з підготовкою відповідних документів (порядку денного, протоколу), дають змогу оцінити комунікативні навички та вміння працювати в команді. Міждисциплінарні завдання, наприклад, складання ділового листа в контексті маркетингової кампанії чи юридичного запиту, сприяють інтеграції знань із суміжних дисциплін, таких як маркетинг чи право, що є важливим для формування універсальних професійних компетентностей.

Підсумковий контроль завершує вивчення курсу та має на меті узагальнення рівня сформованості знань, умінь і компетентностей студентів. Він може проводитися у формах заліку, іспиту, захисту курсової роботи, комплексного проєкту чи портфоліо. Наприклад, під час усного іспиту студенту може бути запропоновано проаналізувати автентичний діловий документ, як-от контракт чи комерційну пропозицію, визначити його тип, структуру, цільову аудиторію, виявити можливі мовні чи стилістичні помилки та запропонувати їх виправлення. Письмовий іспит може включати завдання на складання кількох документів, таких як заява, контракт, звіт чи лист-подяка, що дозволяє оцінити комплексне володіння мовними нормами та професійними навичками. Захист курсової роботи, присвяченої, наприклад, аналізу мовних особливостей ділової документації в певній професійній галузі (юридичній, економічній, медичній чи IT-сфері), дає змогу оцінити здатність студента до самостійного дослідження, критичного аналізу, аргументації та презентації результатів. Комплексний проєкт, як-от підготовка пакета документів для участі в тендері чи розробка комунікаційної стратегії для компанії, дозволяє перевірити вміння студентів інтегрувати знання з різних тем курсу та застосовувати їх у практичних ситуаціях. Портфоліо, що включає зібрані студентом зразки виконаних документів (листи, протоколи, резюме, презентації), дає змогу оцінити динаміку розвитку їхніх навичок упродовж курсу.

Самоконтроль і взаємоконтроль є важливими формами оцінювання, що сприяють розвитку рефлексії, критичного мислення, співпраці та відповідальності. Самоконтроль може реалізовуватися через виконання студентами тестових завдань із подальшим аналізом помилок за наданими еталонами. Наприклад, студент редагує текст ділового листа, а потім порівнює свій варіант із правильним, визначаючи орфографічні, пунктуаційні, лексичні чи стилістичні помилки. Іншим прикладом є самостійне складання резюме чи комерційної пропозиції з подальшою перевіркою за чек-листом, що містить критерії відповідності документа стандартам. Взаємоконтроль передбачає оцінювання робіт однокласниками, наприклад, обмін складеними діловими листами, протоколами чи презентаціями з подальшим коментуванням їхньої відповідності нормам ділового мовлення. Ще одним прикладом є груповий

SEZIONE 24.

PEDAGOGIA ED EDUCAZIONE

аналіз кейсу, де студенти спільно оцінюють якість підготовленого документа, наприклад, наказу чи інформаційного меморандуму, та надають рекомендації щодо його вдосконалення. Такі форми контролю сприяють формуванню навичок самоаналізу, взаємодії та конструктивної критики, що є критично важливими для професійної діяльності.

Інтеграція сучасних освітніх технологій у процес контролю знань значно розширює можливості оцінювання. Використання цифрових платформ, таких як Moodle або Microsoft Forms, дозволяє створювати інтерактивні тести, які включають завдання на розпізнавання мовних помилок, класифікацію документів за типами чи вибір правильних стилістичних засобів. Застосування інструментів штучного інтелекту, наприклад, для автоматичного аналізу текстів на відповідність нормам ділового мовлення, дає змогу студентам отримувати миттєвий зворотний зв'язок. Крім того, використання симуляційних платформ, таких як віртуальні ділові ігри, дозволяє відтворювати реальні професійні ситуації, де студенти можуть практикувати складання документів чи ведення переговорів у цифровому середовищі.

Застосування різноманітних видів і форм контролю під час вивчення курсу «Ділова українська мова» забезпечує об'єктивність, системність і всебічність оцінювання, враховуючи як теоретичні знання, так і практичні навички студентів. Поєднання поточного, модульного, підсумкового контролю, а також самоконтролю та взаємоконтролю створює цілісну систему оцінювання, що відповідає сучасним вимогам до підготовки фахівців. Практичні приклади, такі як складання документів, аналіз кейсів, рольові ігри, проєктні завдання чи створення портфоліо, забезпечують зв'язок між теоретичним навчанням і реальними професійними потребами. Інтеграція цифрових технологій і міждисциплінарного підходу сприяє формуванню універсальних компетентностей, що дозволяють випускникам ефективно застосовувати знання ділової української мови в професійній діяльності, відповідаючи викликам сучасного ринку праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Мунтян О. О. (2024) Вивчення ділової української мови у закладах вищої освіти: особливості і перспективи. *Modernization of science and its influence on global processes: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the VI International Scientific and Theoretical Conference, September 20, 2024. Bern, Swiss Confederation: International Center of Scientific Research. Pp. 135 – 138.*
- [2] Мунтян О. О. (2025) Роль проєктної діяльності здобувачів вищої освіти у вивченні курсу «Ділова українська мова». *Modern vision of implementing innovations in scientific studies: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the V International Scientific and Theoretical Conference, February 14, 2025. Marseille, French Republic: International Center of Scientific Research. Pp. 204 – 206.*

